

कृत्रिम बुद्धिमत्ता आधारित राष्ट्रीयता
पडताळणीकरिता TCA21,IIT Bombay
यांचेकडून प्राप्त Nationality Identification
System करिता प्रशासकीय व वित्तीय
मान्यता देणे.

महाराष्ट्र शासन

गृह विभाग

शासन परिपत्रक क्रमांक: संकीर्ण २०२५/प्र.क्र.१४७/विदेशी-२

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई.

दिनांक: १९ जानेवारी, २०२६.

संदर्भ:- पोलीस महासंचालक कार्यालयाचे पत्र क्र.DGP-D२००४२/२२०/२०२५-DESK २०,
दि. १३.१२.२०२५, २९.१२.२०२५ आणि दि.०५.०१.२०२६.

शासन निर्णय :-

सिमावर्ती भागातील बेकायदेशीर घुसखोरीमुळे कायद्याची अंमलबजावणी करणाऱ्या यंत्रणांसमोर व्यक्तीच्या राष्ट्रीयतेची निश्चित ओळख करणे एक मोठे आव्हान बनले आहे. सध्या राष्ट्रीयतेची पडताळणी करण्यासाठी अंमलात आणल्या जाणाऱ्या पद्धती या वेळखाऊ, अस्थिर स्वरूपाच्या, सातत्याने बदलणाऱ्या असल्यामुळे एक जलद, विश्वासाह व दोषविरहित पडताळणी पद्धतीची आवश्यकता आहे. या पार्श्वभूमीवर, कृत्रिम बुद्धिमत्ता (AI) आधारित राष्ट्रीयता पडताळणी प्रणाली विकसित करण्यासाठी Technocraft Center for Applied Artificial Intelligence (TCA21) Indian Institute of Technology (IIT), Bombay यांच्याकडून Research and Development of An AI-Based Nationality Identification System हा एक सविस्तर प्रस्ताव तयार करण्यात आला आहे. सदर प्रस्तावास प्रशासकीय व वित्तीय मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे.

२. सदर प्रस्तावाचा उद्देश हा महाराष्ट्र पोलीस यंत्रणेतील राष्ट्रीयता पडताळणी प्रक्रियेला गती व अचूकता प्राप्त करून देण्याकरिता, गोपनीयता राखणारे एक आधुनिक, तांत्रिक साधन उपलब्ध करून देणे हा आहे. महाराष्ट्र राज्यातील बांग्लादेशी घुसखोरी रोखण्यासाठी तसेच राष्ट्रीयता पडताळणी प्रक्रियेतील कार्यक्षमता वाढवण्यासाठी हा प्रकल्प अत्यंत उपयुक्त ठरणार आहे.

३. सदर प्रस्तावांतर्गत AI Based प्रणाली ४ टप्प्यांमध्ये पूर्णतः विकसित होणार आहे. यामध्ये डेटासेट निर्माण, मॉडेल फाईन-ट्युनिंग, किमान डेटा परीक्षण, किमान विलंब, अचूकता इत्यादी पायऱ्या आहेत. ही प्रणाली ४ टप्प्यांमध्ये विकसित करण्यासाठी अंदाजित खर्च रु.४.९ कोटी + कर खर्च अपेक्षित आहे व

तो अनावर्ती स्वरुपाचा आहे. या प्रणालीच्या देखभालीकरिता दरवर्षी रु.४५.०० लक्ष + कर खर्च अपेक्षित आहे.

४. AI Based प्रणाली ४ टप्प्यांमध्ये विकसित करण्यासाठी येणा-या उपरोक्त अनावर्ती खर्च आणि प्रणालीच्या देखभालीकरिता येणा-या आवर्ती खर्चास प्रशासकीय व वित्तीय मान्यता देण्यात येत असून, सदरचा खर्च जिल्हा पोलीस बल (२०५५०१६८) या लेखाशिर्षातर्गत १३-कार्यालयीन खर्च या उद्दिष्टामधून करण्यात यावा.

५. सदर शासन निर्णय वित्तीय अधिकार नियमपुस्तिका, १९७८, भाग-पहिला, उपविभाग तीन, अ.क्र.४, परिच्छेद क्र.२७ (२)(अ) अन्वये प्रशासनिक विभागाला असलेल्या अधिकारान्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध असून त्याचा संगणक संकेतांक २०२६०११९१७१९०५८६२९ असा आहे. डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(अरविंद तु. शेटे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:

१. मा.मुख्यमंत्री यांचे कार्यालय, मंत्रालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२. मा.राज्यमंत्री, गृह (शहरे) यांचे कार्यालय, मंत्रालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
३. मा.राज्यमंत्री, गृह (ग्रामीण) यांचे कार्यालय, मंत्रालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
४. अ.मु.स.गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
५. प्र.स.(विशेष), गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
६. पोलीस महासंचालक, म.रा.मुंबई.
७. निवड नस्ती, विदेशी-२, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई.